ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ԱԶԱՏ ՕՐԷՆՔՆԵՐԸ

—

Ըստ „Порядокъ" լրագրում գտնում ենք հետաքրքիր տեղեկութիւններ Ռումինիայի ազատ օրէնքների մասին։

Սահմանադրութեան 21-րդ յօդուածի զօրութեամբ ռումինները վայելում են խղճի կատարեալ ազատութիւն։ [illegible]

[illegible] Սահմանադրութեան 23-րդ յօդուածը [illegible]

[illegible] „Timpul" [illegible] „Resboiul" [illegible]

ԹՈՒՐՔԻԱ

—

„Polit. Corresp." [illegible] 15-ից [illegible]

[illegible]

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

[illegible] „Times" [illegible]

[illegible] „Times" [illegible]

[illegible]

[illegible] 1851 [illegible] 1852 [illegible] 1856 [illegible] 800.000 [illegible] 1866 [illegible] «La Liberté» [illegible] 1870 [illegible]

[illegible] «La Liberté» [illegible] 1.000.000 [illegible] 1870 [illegible] 24-ին [illegible]

[illegible] «L'Union Française» [illegible] 15 [illegible] 1874 [illegible] 15-ին [illegible] «La France» [illegible] 1877 [illegible] 16-ի [illegible] «Petit Journal» [illegible] 1831 [illegible] 13-ին [illegible]

[illegible] 1855 [illegible] 25-ին [illegible] 1856 [illegible] 1870 [illegible] 1842 [illegible] «Le Supplice d'une femme» և «Les deux Soeurs» [illegible] «La fille du millionaire», «Le mariage d'honneur», «Le malheur d'être belle» [illegible]

մեզ չեն ընդգրկանում Գերմանական գոր-ծերին, համոզված է, որ համերաշխութեան հաստատութիւնը առաջին կը լինի միութեան առաջ մի քանի պետութիւննե-րին։

Այնից առաջ պիտի ասել, որ միութիւնները հարկ է դաշնակցել Թիւրքիայ հաստատու-թիւնը, որի պաշտպանութեամբ Տաճիկ-ի բէյ աւզդեցի գրված է, չինելով, որ նա Թիւրքիայի Համիտում ինքնին է և որ այդ դրութիւնը ծանրացած է առաջ Եւ-րոպայից։ Թիւրքիայ հաստատութիւնը չէ հարկ գործին անտարբերութեամբ նայել, նա անհատական միջամտութիւնը և քա-ղաքները հարկ են նշանակութեան շահե-րի Գերմանական հաստատութեան հա-մար, բայց գործը այդ կերպարանք կը առ-նայ, եթէ ամբողջ կը գծէ Եւրոպիա-կան դաշնակցիւթյան մեծ պետութիւն-ների, որոնք ձանձրացել են Թիւրքիայի անհոգութիւնը։ Այդ պետութիւնները անխարդ կը լինեն միջոց Թիւրքիայի գան-ձերը և, եթէ դրանից մի քանիսը կը քաղաքական ձեռքով առաջարկութիւննե-րով, իսկական առաջված կը լինի շէ բա-նաձևական պայմանով։

Լոնդոնից շատերը համոզված են, որ Տաճիկ պաշտօնը անմաքուր է ... և առանց քաղաքական նախապատ-րաստութեան Գերմանական պաշտօնի դար-ձնելը միջնորդութիւնը չէ հաջողել անհետ-ևանք, թէ ինչպէս կը միջամտէին պե-տութիւնները Տաճիկ պաշտօնեքին, և թէ Թիւրքիան գիտէ նրանց միջամտու-թեանը։ Այժմ այժմ է գործից հրաժարվելը։ Գերմանական գործը մի քանի ամիս առ-աջադրուցից յետոյ կը սահմանվի, հետ չէ կարող Աւստրիա միջամտելու։ Այդ-պիսի հետևանքը չէր համաձայնութեան թէ ձեռնարկութեան մեծութեամբ և թէ նա համար աւելի ծանր էր։ Գերմանական ջանքերը է պաշտպանել բէյէր, թէ նա նրանց շահերը դեռ եւս յայտնի չէ։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Վան, 5/17 ապրիլ 1881

Արանց արաւան խնդիրը Շէյխ Իբրահիմ-ի ինչին է Բ. Դուռը Կ. Պոլիս կանչած է Շէյ-խը, բայց նա պատասխանած է թէ ինք ամբ-ժանի անհնարաւորութիւն ունի և մեծ բան կը գայ որ Թիւրքո-պարսկական սահմա-նագլուխին վրայ անկարգութիւններ առաջ ունե-նա ի՛ր կոչքի նախաւորել. այդ պատճառով հրամանը չէ կարող Կ. Պոլիս գնալ և իր յար-գանքները անձամբ ներկայացնել սուլթանին։ Ձ գիտենք թէ Բ. Դուռը բանաւոր պիտի բա-նեցնել Շէյխը Կ. Պոլիս ուղարկել համար, բայց թէ պարսից և եւրոպայի դեսպանները առաջին գիր. ասելի հաստատված է որ Շէյխ Զուքիլ-գինի համար գործածած միջոցները գիտէ, քան թէ բանի Կ. Պոլիս ուղղի Շէյխ Իբրահիմ-ին Ձէր Իրանական բարեկամութիւնները շատացան, մի պաշտպանութեամբ և եւրոպական դեսպանների բողոքներու վրայ Բ. Դուռը պաշտօնապէս կը Կ. Պոլիս ուղղել. այդ միջոցին մի գնդե-րի որ, իսկ առաջարկելու թէ Շէյխ Զուքիլ-դի մնաց է. փոխանակ Կ. Պոլսի նախընթաց առիթը գրված էին գինք. Բայց ասում. Այս-պիսով այս է որ քուրդ ցեղապետները իւ-րեանց որ կանոն, իմանալ չեն անում, այլ թէ ինչ փոխները և պահոցը թէզադրութեան մէ Համարելու, եթէ այդ չէ կա և քուրդ ցե-ղեր Կ. Պոլիս առաջարկել գինին անքին նե-րկին, ավելի նրանց նախկին իրաւունքները կը յարգուածին որ ամենան հաստատութիւնը անոր պաշտ-պանութեան առանց կը ձեռ։ Այսպէս բայց-րին յայտնած իրագործէ մէ որ Շէյխ Ի-բրահիմին անկախական չարժումները Ռուսի-ական թեզադրութեամբ և խաղաղական հաղու-եր. Թէ ինչ գրիւած կը պետք որ չէ մեծ-ամ հաստատութեան գծմ պատճառելու նպա-

սուներին գալ։ Որ գիտենք թէ Ռուսի փոխան այդ բանի մէջ քաղաքագիտական ինչ նպատակ ունէր, բայց իւր չափազանցական նպատակը յայտնի է. նա կուզէր որ Թիւրքո-պարսկական սահմանագլխոյն վրայ անկարգութեան և հալ-ածական ապստամբութեան երկիւղներ առաջ Բ. Դրան, բաւական զօրքեր հաւաքուելին պարսից իւր հրամանի տակ որ ինք գիտութեան անհեթեթ մեծացնելով ... իւր գրավոր ընդունել։ Արդէն կը պատմէն շատեր որ իր նոր մե-ոքին յարաբերութիւն ունէին, թէ Ռուսի փոխան Վանի մէջ հայրապետ ունէին չունէր. թէ քուրդ բէյերին ... ասենքով և թէ զօրա-կանաց ուսեալ և Թուրքաց հայերերուն մէջ հացը և մի խորդանքութիւններ մտցնելով։ Այսպէս են ասէ Թիւրքաց հայերնակերները. ի-րենց փորձն և դրամնքն ուրիշ բան չեն մտածեր, համոզված լինելով թէ Թիւրքաց ոտքութիւնը անշուշտ պիտի կործանի. նորա համար աշխա-տել ավելորդ է և թէ խելացութիւնը այն է որ գտնէ իրենց անձնական ազդին համար ախորժաբեր։

Շէյխ Իբրահիմ իւր խաղաղասիրական յայ-տարարութիւններուն նախառաջ. անդադար կը չարունակէ պատերազմական պատրաստութիւնն-երը։ Իր զօրքերուն մեծ մասը մարթինի հան-րի հրացաններով զինուած են որոնք սամ. զա-բայց արշաւանքի ցխերել են *)։ Ինչ որ պատմա-նեցաւ Ալեքսանդրապոլի մէջ, շատ հաւանական է թէ նոյնը պիտի պատահի և այս կողմը։ Թիւրքաց թէզադրութեամբ և ողնութեամբ զինուած քիւր-դերը մտադիր են իրենց զէնքերը գործածել թիւրքաց հաստատութեան դէմ։ Ալիշիան խա-նութեան ժամանակ, ինչ կը լինի արդեօք Աղ-բակի (Բաշկալա) նայոց վիճակը։ Շէյխ Իբրահիմ-եան փաստութիւններ կատարել և իր զօրքերուն այլ պատուիրած է որ նայոց քնար ձեռնը չը համ-գուցնեն. բայց արդեօք փառասիրացիչ խոսքում. նորա միջնն որ աշխածին կարելի է համառաղ. մենք չենք կարող վնասել գալը. միայն թէ այ-չափ յայտնի է որ սահմանագլխոյ վրայ գտնուած նայեր առաջ կովկան երկիթին աշխարհել. Արդէն Գաւաշատական բնակող Այլ ազգի ազան Մանէն, կը պատրաստէ 100-ի չափ ձիւորներով անցնել սահմանէն սահմանը և մնացեալ մի քանի գիւ-ղեր կողոպտելով, այլ անցնելով, փախչել Գաւաշատան։ Աճա այսպիսի ասեկոյը գրու-թեան մէջ են այս կողմի նայեր և գեռ. Ասկից փոխան անխոհեմաբար և անտեսեմաբար կառէ Ներ-սէս պատրիարքին թէ երկու երեք ամիս այ նաւ-քերկելու և ամեն բան կը կարգադրուի։ Հայկա-կանաց տարիներով ի վեր կը հանցերենք և գեռ մեզ համբերութիւն կը քարոզեն։ Կողմերով-ապահովելով, աւելի մեծնելով Հայաստանը գա-տարկելիս, մեզ տեղ այժ չը մնաց որ տարրեր հաստատութիւնը և իւր քաղաքական աստղաց-ները մեզ կոտորածելով այնինչ չը թողուցին մեր վրայ բացի մեր մարմինը մերթեր. այն ալ կուզէ սրեմ հաստատութիւնը մեր վրայէն քերթելով հանել և իւր զօրաց ասպի տակէ չինելով պա-տերազմի գերին յանձնող գէմ. և գեռ մեզ համ-բերութիւն կը քարոզեն։ Ես, Հայաստանի նայը, ինչպէս կենեմ. իր համբերող փնիկամանկաց մէջ մնայն պէտք է գանէ....

Թէ-րթ Աղբակի տառաջակ Ռազմանեան փող-գամբեր սանսը հանդերձելով բանակին տրա-կոչեց, բայց գեռ հրաման չէ տրուած որ իր գինքեր վերցուանեն։ Աղբակի խոքս ժողովուր-դը կը տատամի և արդէն տառաջակ թաքնելով իւր տառաջակը կը փնտռէ. բայց տառաջակը ապաչուած է խոքս ու կրակ թագաւորել. այժմէ. պատմէնան յանդգնել է գինը և իւր ընկերները պաշտպանել, իրենց վրայ յարձակող գիտցողու գէմ ինչ որ արդ, ամէ առաջնորդութիւն է և քաղաքագուլթեան կարժոնանս, այս անխեղդ Թիւրքաց երկիրին մէջ ունի կը համարուի և բան-տարկութեամբ կը պատժուի։

Հայոց Միացեալ ընկերութիւնը մի փոխ ժողովան պիտի բանայ այս օրեր Աղբակի գիւղերին մէջ. Մանեգայի է որ մի այդպիսի վարժարան ալ Նոր-բերիկի ու Ալիբանիկյա գիւղերին մէջ բանայ որ այն կողմի ժողովուրդն ալ միւռէին տամէնան ազնիւ-թեան մէջ կը գանուի. թէև փնտռը բա-ւական համարէներ ունի, եթէ արժանաւոր հոգա-բարձութեան մը տակ լինի։

*) Վանի մէջ եղած հաստատութեան զինվոր-ռու պատմեան (գելզաղ) մեծ քանակութեամբ զէնքեր գաղթեցնելով, քրդաց և պարսից ձեռնուեր են Ռուսի փոխանի պատի Աշ.ժմ այժ պատուաւնան-թեան յարգերած և մի քանի պատկագահ անձի-գները քանդարկուած են։

Վանի նահանգապետութեան օգնական (մուա-վին) փաշէ Աղաթոն Միկրեմ էֆենդիին փոխը կը մնէին Վանեան Կ. Պոլիս երթալու համար. Աղաթոն-նի չէ մեղ թէ ինչու համար կանչուած է Կ. Պո-լիս։

Այստեղ լուր առին որ նահանգապետ փոխան հրաման գրիսի է առաջնորդութեան թէ գաղթական-ջու մէջ լուրաններին և հողագործական գատա-խառութիւններին արգելուած են պաշտօնեանք կը լինի թէ Հայրենաւոր ընկերութեան լուրաղն անհուսութիւնը արգելէ է ասորանյանին համաձայն յարաբերակից իւր լուրաննները, քանի որ այդ հր-ամանը ունութեան արինով և արգարութեան վրայ հիմնուած չէ։ Հաստատութիւնը կրկնութ արգելել քրդաբնակական առանձնաշնութիւնները, բայց ընդհանուր կերպով արգելել ո և է առան-ձնաշնութեան կամ հողագործական գատախա-ռութիւն. այդ յառաջդիմութեան դէմ արգելել է։ Մինչ հաստատութիւնը կրկնաց մեր երկե-գինները ալ փակել։ Այսպէս երկրագինները մէջ կը սկսին ուսմունք և գիտութեամբ պէտքերին մեր խաւար և մողովուրդը յառաջդիմութեան յարգուել։ Մինչև ուրիշ ազգեր յառաջ յառաջ կերթան, մեր առիթուած ենք այժմ զէնք յետ յետ բայլեր առնել, մեր արդէն անձկած իրա-ւունքները կորանցնենք.... Եւ առաջնորդին համ մարդիկ որոնք կը համառան թէ Թիւրքաց հա-ստատութիւնը բարենորոգումներ կը մտցնէ Հայաստանի մէջ, առանց ծնչումի և աղիտալու.

ՀՐԱՆՏ

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 ապրիլի. „Голосъ" լրագիրը հաղորդում է, որ Մեծ Իշխան Մի-խայիլ Նիկոլայեւիչ թողնում է Կովկասեան փոխարքայի պաշտօնը։ Ապրիլի 23-ին հա-սաւ Ս. Պետերբուրգ Թիւրքաց արտաքոյ կարգի դեսպան Րէուֆ-փաշան. Պաւլովսկի պալատի մէջ թագաւորին ներկայացաւ պարսկական դեսպանութիւնը։ Արտաքոյ կարգի դեսպանը ներկայացրեց թագաւորին սուլթանի նամակը և գինուորական զարդարանք պատուաւոր սուրը և շահի ձեռագիր նա-մակը։ 1½ ժամին թագաւորը գալով եկաւ գաւիթը և դեսպանը ոգևորեց նրան հետև-եալ խօսքերով. „Ձեր մեծութիւն, ես թագաւորը յանձնեց ինձ յայտնել ձեզ իր վշտալի զգացմունքները Ռուսաստանի պա-տահած դժբաղդութեան առիթով։ Ձեր մեծութեանը յայտնի է այն մեծ յարգան-քը, որ զգում էր իմ տէրը դէպի Ձեր Օգոս-տափառ Հօրը Ամենաւորութիւնը. իմ տի-րոջ ցաւը միայն միակերպութիւնն է Ձեր մեծութեան ցաւի բարեկամը. որի ասե-լով ես պատիւ ունենալ ողջունելով Ձեր կայսերական մեծութեան գահ, շահի այս ձեռագիր նամակով։ Նորին մեծութիւն շա-հը յանձնեց ինձ բերանացի յայտնել Ձեզ բարեկամական, համաձայնութեան և յար-գանքի այն զգացմունքները, որ նա ունի դէպի Ձեզ"։ Ամենահայ թագաւորութիւնը ներկայացաւ թագուհուն, որին դեսպանը յանձնեց շահի ձեռագիր նամակը և փի-րուզեայ զարդեր մատանի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 ապրիլի. „Голосъ" լրագիրը հաղորդում է. Կովկասեան փոխարքայ Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեւիչ ա-րիքութ կուղևորի Թիֆլիսի փոխարքայու-թիւնը յանձնելու համար և կը վերադառ-նայ Ս. Պետերբուրգ, որտեղ մշտական բը-նակութեան կունենայ։ Միխայլովսկայա փող-ցաւանարգ պալատ շարժել չինայ։ Նորին Բարձրութիւնը մնալու է իր Ըստանիկոյան պաշտօնին ազդարինը. եղեք համ կայսե-րական հանդէսին ֆիրբը։

ՓԱՐԻԶ, 23 ապրիլի. Կառավարութիւնը որ-ոշեց միտքը, որ անհաջողները համա-ձայն էին կալանք կիրառել այդ պատերազմա-կան Թիֆլիսի մահուան պատճէն ընդդի-

մանալու. Նախառակով Ալժիրից հաղորդում են. արշաւող զօրքերը վերջացրին հինգե-րորդը և խնդէին յարձակման Աֆրիկ թեւերեանը անտանելի կառավարների ղեկ-ավար դիմում վրա։

ԼՈՆԴՈՆ, 23 ապրիլի։ Համայնքների ժո-ղովի մէջ Հարթինգտոն, պատասխանելով Կամբ-ելին, ասաց. անգլիական և այլ անձանց կալանաւորութիւնը Աւստրիայի մէջ հակ յանձնեն Ռուսին կալանաւորելու, համ անգ-լիական պալատի հաւաքած տեղեկու-թիւններին հետ Յունաստանի է, որ կառավա-րութիւնը բացարձակ յայտնի իր կարծիքը գրով մատնել. Դեւտնի ընկերութիւնների կազմած գաւառութիւնները ապահու-թեան նպատակով եւ երբէք չէ համարել անվտանգ յանցանք, որ կարելի է համարել համ ներել, իբրև քաղաքական յանցանք։ Այդ պայմանները, համ փորձերը ա-մեն կողմից պէտք է քննեն իբրև պայ-մանութիւն. Եթէ բրիտանական պալատը իր պարտաւորութիւնը կատարելու համ անգլիական օրենքները գործադրելու մա-մանակ հիմնադրել որ մէկի կեանքին վտանգ է սպառնում, լինի նա Թագաւոր համ մաս-նաւոր անձ, Անգլիայի մէջ համ պատրաստ-վում, նա պարտաւոր է սյնպիսի տեղե-կութիւններ տալ, որոնք ունին օգտակար են յանցանքին խափանելու համար։ Մենք իրաւունք ունենք նոյն բանը սպասել իւ-րաքանչիւր քաղաքակիրթ պետութենից, երբ վտանգ է սպառնում մեր Թագուհու համ մեր հայրենակիցների կեանքին. ինչ որ մենք ուրիշի պարտականութիւն ենք համարում, նոյնը անշուշտ կը համա-րենք պարտաւոր յանձնել, որ երկաթուղիի նա հաստատուեց յորդ Ռիշմոնդիկովի յիշա-տակին արժան կանգնեցնել վտանգաւորի միաբանութեան մէջ։

ՕԴԵՍՍԱ, 22 ապրիլի. „Нижній Нов-городъ" նաւը ուղևորվեց Սախալին, տանելով 500 արտաքսեալներ։

ԼՈՆԴՈՆ, 25 ապրիլի. Երեկ Չեմբերլեն փորձ փորձից ձայնելու գարունը, որ միջնորդի առաջնակարգներով լցված էր. ձայներ ու շնորհակալ կանքայ և ոչ մարդկեղաց։ Մի ուրիշ անաջող փորձ եղ-եղաւ կամաւորների զինապահեստում Նոր-ֆերլսնդաւում Ուէլսեանական կանաւթեան մէջ, Իռլանդիայում, երէկ գինամթերք գո-ղացուած են առանց երկաթուղու չնա-թիւնները։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 ապրիլի։ Պաշտօնա-պէս հաղորդում են, որ գեներալ Խորվա-տովիչ սերբիական դեսպան է նշանակված Պետերբուրգում։

ՓԱՐԻԶ, 26 ապրիլի. Ընդհանուր ատրե-ֆի հրատարակութիւնը մայիսի 8-ին են սպա-սում. մի և նոյն օրը առևտրական բոլոր դաշնագիրների ընթացքը կը հրատարակուի։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 ապրիլի. Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի ար-ժէ 97 ր. 50 կ., երկրորդ 94 ր. 5 կ., երրորդ 95 ր. 85 կ., չորրորդ 95 ր., Ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը ար-ժէ 225 ր. 5 կ., երկրորդ 217 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմ-սակը արժէ 93 ր. 25 կ., երկրորդ 93 ր. 37 կ., երրորդ 93 ր. 25 կ., ոսկի 7 ր. 95 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,62 պէնս, ուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 210 մարկ 75 պֆ. Փարիզի վրա արժէ 260 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բորսայի տրամադրութիւնը անշար է։

Խմբագիր—հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ